

Huvudman

Haninge kommun
haningekommun@haninge.se

Beslut

Datum 2024-12-13

Dnr 2024:6416

Sida 1 (21)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Muskö skola i Haninge kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Haninge kommun att senast den **28 mars 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande utredning och beslut om särskilt stöd samt extra studietid. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen Haninge kommun att senast måndag den **11 augusti 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende att undervisningen bedrivs under ledning av lärare och att elever ska ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare.

Om Haninge kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Haninge kommun ska vidta följande åtgärder

Undervisningen bedrivs under ledning av lärare

1. Se till att undervisningen i musik och idrott och hälsa bedrivs under ledning av lärare. Huvudmannen ska i sin redovisning av vidtagna åtgärder den 11 augusti 2025 inkomma med en redogörelse för hur undervisningen i musik och idrott och hälsa ges under ledning av lärare. Denna redovisning ska innehålla uppgifter om vilka lärare som leder undervisningen och lärarnas kompetens. (1 kap. 3 § skollagen och 5 kap. 2 § skolförordningen 2011:185.)

Elever ges undervisning av behöriga och legitimerade lärare

1. Se till att undervisningen i förskoleklassen samt i grundskolans ämnen matematik, svenska, engelska, historia, geografi, samhällskunskap, religionskunskap, fysik, kemi, biologi, teknik, musik, bild, moderna språk spanska, idrott och hälsa och slöjd bedrivs av legitimerade och behöriga lärare om lärarna inte omfattas av något av undantagen från dessa krav. Huvudmannen ska inkomma med annonser från samtliga rekryteringsförsök som genomförts från datum för detta beslut till den 8 augusti 2025. För det fall huvudmannen avser att för undervisningen använda lärare utan legitimation och/eller rätt behörighet, inkom med en motivering till varför aktuella lärare är lämpliga att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt har en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. Inkom även med underlag som styrker deras erfarenhet och utbildningsbakgrund. (2 kap. 13 och 17–18 §§ skollagen)
2. Se till att endast den som har legitimation anställs utan tidsbegränsning som lärare om inte en undantagssituation föreligger, och att lärare utan legitimation anställs endast för viss tid i enlighet med de krav som framgår av författningarna. Haninge kommun ska redovisa hur de anställt personal vid eventuella nyanställningar i verksamheten för Muskö skola från datum för detta beslut till den 11 augusti 2025. (2 kap. 20 § skollagen)

Utredning och beslut om särskilt stöd

1. För varje anmälan om behov av särskilt stöd för en elev som inkommer till rektorn ska rektorn starta en utredning. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit från datum för detta beslut till den 25 mars 2025 och vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder den 28 mars 2025. (3 kap. 7 § skollagen)
2. För varje utredning om särskilt stöd som avslutas ska rektorn, eller den rektorn överlåtit beslutanderätten till, fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn ska dokumentera hur många sådana beslut som fattats från datum för detta beslut till den 25 mars 2025. Denna dokumentation ska ges in i samband med huvudmannens

redovisning av vidtagna åtgärder den 28 mars 2025.(3 kap. 9 § skollagen)

3. Se till att det av åtgärdsprogram framgår hur elevens behov av särskilt stöd ska tillgodoses. Detta innebär att vid beslut om särskilt stöd i form av anpassad studiegång ska åtgärdsprogrammet innehålla information om de avvikelser som görs från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. Huvudmannen ska i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder 28 mars 2025 inkomma med åtgärdsprogrammen för de elever vid skolan som vid tidpunkten för redovisningen har anpassad studiegång. (3 kap. 9 och 12 §§ skollagen)

Extra studietid

1. Se till att eleverna i årskurs 4–6 erbjuds att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid minst två timmar per vecka. I det ingår att informera elever och lärare vid skolan när extra studietid erbjuds. Haninge kommun ska i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder 28 mars 2025 inkomma med en dokumentation över hur den extra studietiden organiseras på skolan samt när och hur elever och lärare informerats om erbjudandet av den extra studietiden.(10 kap. 5 a § skollagen)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser garantin för tidiga stödinsatser, anmälan av särskilt stöd, fjärrundervisning och tillgång till elevhälsa.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se , eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:6416) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2024 inlett en tillsyn av Muskö skola i Haninge kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Muskö skola följer gällande bestämmelser om garantin för tidiga stödinsatser, anmälan och utredning av särskilt stöd, extra studietid, fjärrundervisning,

tillgång till elevhälsa, att undervisningen bedrivs under ledning av lärare samt att elever ges undervisning av behöriga och legitimerade lärare.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 23 oktober 2024 och 24 oktober 2024. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. dokumentation av resultatet av garantin för tidiga stödinsatser läsåret 2023–2024, åtgärdsprogram, lärarlegitimationer, lärarscheman, anställningsavtal för undervisande lärare och huvudmannens beslut om att använda sig av fjärrundervisning. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisningen bedrivs under ledning av lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av och granskat anställningsavtalen för de undervisande lärarna vid Muskö skola. Av anställningsavtalen framgår att en av lärarna vid skolan har en tillsvidareanställning som vaktmästare i Haninge kommun. Enligt dokumentstudier av huvudmannens sammanställning av undervisande personal, klasscheman och lärarscheman bedriver den läraren ensam undervisningen i musik för årskurs 1–6 vid skolan.

Vidare framgår av anställningsavtalen att en annan lärare vid skolan har en tillsvidareanställning som fritidsledare i Haninge kommun. Av dokumentstudier framgår att läraren bedriver undervisningen en av två lektioner per vecka i idrott och hälsa, för årskurs 1–2 samt årskurs 4–6. För årskurs 3 bedriver läraren undervisningen en av tre lektioner per vecka. Övriga lektioner i idrott och hälsa bedrivs av en lärare som visserligen har lärarlegitimation men som saknar behörighet att undervisa i ämnet. Av lärarscheman och klasscheman framgår att lärarna inte vid något lektionstillfälle i någon årskurs bedriver undervisningen tillsammans.

Rättslig reglering

I skollagen avses med begreppet undervisning sådana processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till skollagen och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden. (1 kap. 3 § skollagen)

En legitimerad lärare eller förskollärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver. Detsamma gäller en lärare som är undantagen från krav på legitimation enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 kap. 13 § tredje stycket och den som bedriver undervisning i fall som avses i 2 kap. 17 § och 18 § andra stycket 1–3. (2 kap. 15 § skollagen)

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. (5 kap. 2 § skolförordningen)

I förarbeten till bestämmelsen i 2 kap. 15 § skollagen anges att legitimerade lärare har ett individuellt ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver och ska kunna ställas till svars vid eventuella brister i den professionella yrkesutövningen. Lärare som inte omfattas av denna paragraf har självfallet också ett ansvar för att bedriva en så bra undervisning som möjligt, men i dessa fall är det rektorn som ytterst är ansvarig. (prop. 2010/11:20, s. 82)

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framgår att undervisningen i ämnet musik i samtliga årskurser bedrivs av personal som inte har anställning som lärare vid skolan. Av utredningen framgår vidare att undervisningen i ämnet idrott och hälsa vissa lektioner i veckan bedrivs ensam av personal som inte har anställning som lärare vid skolan.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer Skolinspektionen att Haninge kommuns verksamhet vid Muskö skola inte uppfyller kraven som ställs på lärarledd undervisning gällande ämnena musik och idrott och hälsa. Bristerna handlar om att huvudmannen använder sig av personal som inte är anställda som lärare för uppgiften att bedriva undervisning.

Elever ges undervisning av behöriga och legitimerade lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Undervisningen i förskoleklass

Av dokumentstudier samt intervjuer med lärare och rektor framgår att undervisningen i förskoleklass bedrivs av en lärare som saknar lärarlegitimation.

Av dokumentstudier framgår att det finns en lärare på skolan som är behörig att undervisa i förskoleklassen. Rektorn uppger vid intervjun att anledningen till att den läraren inte bedriver undervisningen i förskoleklassen i stället för den lärare som saknar behörighet är att den legitimerade läraren har fullt i sin tjänstefördelning varvid rektorn behövt göra en prioritering av vad läraren ska undervisa i.

Undervisningen i årskurs 1–3

Av dokumentstudier samt intervjuer med lärare och rektor framgår att eleverna i årskurs 1–3 under höstterminen 2024 inte ges undervisning av en behörig lärare i något av grundskolans ämnen.

Eleverna ges undervisning av lärare som saknar lärarlegitimation i följande ämnen:

- Matematik
- Svenska
- Engelska
- Historia
- Geografi
- Samhällskunskap
- Religionskunskap
- Fysik
- Kemi
- Biologi
- Teknik
- Musik
- Bild

Av dokumentstudier samt intervjuer med lärare och rektor framgår vidare att eleverna i årskurs 3 under höstterminen 2024 ges undervisning i ämnet slöjd av en lärare som har lärarlegitimation men som saknar behörighet att undervisa i slöjd.

Undervisningen i idrott- och hälsa bedrivs i årskurs 1–2, en lektion i veckan, av en lärare som saknar lärarlegitimation och en lektion i veckan av en lärare som visserligen har lärarlegitimation men som saknar behörighet att

undervisa i ämnet. Årskurs 3 ges undervisning i idrott och hälsa, en lektion i veckan, av en lärare som saknar lärarlegitimation och två lektioner i veckan av den legitimerade läraren som saknar behörighet för ämnet.

Undervisningen i årskurs 4–6

Av dokumentstudier samt intervjuer med lärare och rektor framgår att eleverna i årskurs 4–5 under höstterminen 2024 inte ges undervisning av en behörig lärare i något av grundskolans ämnen. Årskurs 6 ges undervisning av en behörig lärare i ämnet hem- och konsumentkunskap.

Eleverna i årskurs 4–6 ges undervisning av lärare som saknar lärarlegitimation i följande ämnen:

- Matematik
- Svenska
- Engelska
- Historia
- Geografi
- Samhällskunskap
- Religionskunskap
- Fysik
- Kemi
- Biologi
- Musik
- Teknik
- Bild

Av dokumentstudier samt intervjuer med lärare och rektor framgår att elever under höstterminen 2024 ges undervisning av lärare som har lärarlegitimation men som saknar behörighet att undervisa i följande ämnen:

- Årskurs 3–6 i slöjd
- Årskurs 6 i spanska

Undervisningen i idrott- och hälsa bedrivs i årskurs 4–6, en lektion i veckan, av en lärare som saknar lärarlegitimation och en lektion i veckan, av en lärare som visserligen har lärarlegitimation men som saknar behörighet att undervisa i ämnet.

Tjänstefördelning av behöriga lärarna vid Muskö skola

Av dokumentstudier och intervjuer med rektorn framgår att de lärare som höstterminen 2024 undervisar vid Muskö skola och som har lärarlegitimation i huvudsak undervisar i andra ämnen än de som de har behörighet att undervisa i. På skolan undervisar höstterminen 2024 tre lärare med lärarlegitimation. En av lärarna har behörighet att undervisa i förskoleklassen samt årskurs 1–6 i svenska, biolog, fysik, kemi,

samhällskunskap, religion, historia, geografi och matematik. Läraren undervisar dock enbart eleverna vid Muskö skolan i ämnet i slöjd vilket är ett ämne läraren inte har behörighet att undervisa i. Rektorn uppger som svar på varför just slöjdämnet har prioriterats framför undervisning i ämnen som läraren är behörighet i, att det var ett beslut utifrån tjänstefördelnings-pusslet. Det behövdes en kunnig slöjdlärare och rektorn bedömde att läraren kunde undervisa i ämnet. Rektorn uppger även vid intervjun att anledningen till att läraren inte bedriver undervisningen vid skolan i de ämnen läraren har behörighet i, i stället för de lärare som saknar lärarlegitimation är att läraren har fullt i sin tjänstefördelning varvid rektorn behövt göra en prioritering av vilka ämnen och vid vilka skolor som lärarna ska undervisa i. Läraren har sin huvudsakliga tjänst vid Dalarö skola.

En av lärarna har behörighet att undervisa årskurs 1–6 i matematik, svenska, kemi, fysik och biologi. Lärarna undervisar dock enbart eleverna i årskurs 6 i moderna språk spanska. Som skäl till att läraren inte undervisar eleverna i något ämne hen har behörighet i uppger rektorn att läraren har sin bastjänst på Dalarö skola. Det har aldrig varit aktuellt att läraren ska jobba sin fulla tid på Muskö skola. Av den anledningen skulle det inte heller vara aktuellt att läraren bedrev undervisning vid Muskö skola i de ämnen läraren har behörighet i, i stället för de lärare som saknar lärarlegitimation.

En lärare med behörighet att undervisa eleverna i hem- och konsumentkunskap undervisar årskurs 6 i hem- och konsumentkunskap samt årskurs 1–6 i idrott och hälsa. Läraren har inte behörighet att undervisa i ämnet idrott och hälsa.

Av dokumentstudier framgår även att det finns en lärare anställd vid skolan som har behörighet att undervisa årskurs 1–6 i bild och musik samt årskurs 4–6 i engelska, matematik och svenska. Rektorn uppger vid intervjun att läraren kommer att vara ledig under en längre tid framöver. När läraren arbetade på skolan undervisade hen årskurs 4–6 i samtliga ämnen förutom musik, spanska, hem- och konsumentkunskap, slöjd och idrott och hälsa. Som skäl till att läraren då inte bedrev undervisningen i musik för årskurs 4–6 anger rektorn vid intervjun att det ämnet inte rymdes i lärarens tjänst. Läraren undervisade inte heller årskurs 1–3 i musik och bild när hen var närvarande vid skolan.

Rekryteringsförsök och om det finns andra lärare att tillgå inom huvudmannens organisation

Skolinspektionen har tagit del av och granskat annonsen av det rekryteringsförsök som genomförts av en behörig lärare till Muskö skola under läsåret 2023–2024. Av annonsen framgår att skolan till höstterminen 2024 annonserat efter en behörig lärare till förskoleklass och årskurs 1–3. Av annonsen framgår att den sökanden ska var legitimerad och behörig

med inriktning mot förskoleklass och årskurs 1–3. Behörighetskrav mot något specifikt ämne anges inte i annonsen. Rektorn uppger vid intervjun att annonsen avsåg en lärare som var behörig att undervisa i svenska och matematik.

Rektorn uppger vid intervjun att det fanns ett par behöriga lärare som sökte tjänsten. Rektorn träffade flera av dem, men valde slutligen att i stället anställa en lärare som saknar lärarlegitimation i stället för någon av de behöriga lärarna. Den lärare som anställdes arbetade redan vid skolan under läsåret 2023–2024. Rektorn uppger vid intervjun att skälet till att han anställde den obehöriga läraren framför de behöriga är att läraren håller på att utbilda sig till lärare och har lång erfarenhet av yrket. De behöriga lärarna som sökte tjänsten tyckte rektorn inte höll samma nivå som den obehöriga läraren då de var nyutexaminerade. I huvudmannens synpunkter på tjänsteanteckningen som inkom till Skolinspektionen den 14 november 2024 uppgav rektorn att enbart någon av de behöriga sökande var nyutexaminerade. Rektorn hade sett den obehöriga läraren arbeta under föregående läsår och låtit läraren fortsätta att arbeta på skolan för att hålla kontinuiteten med vuxna på skolan för eleverna.

Rektorn uppger vid intervjun att det inför läsåret 2024–2025 i övrigt inte gjorts några rekryteringsförsök efter behöriga lärare till något ämne. Det genomfördes inte heller något rekryteringsförsök efter en behörig lärare i svenska, engelska, matematik och bild till årskurs 4–6 när den behöriga läraren gick på ledighet. Elevantalet gick ned på skolan i samband med lärarens ledighet vid starten av höstterminen 2024 och därför anställes ingen vikarie i stället för läraren. En redan anställd lärare vid skolan som tidigare arbetat med enskild undervisning och hade vissa arbetsuppgifter som socialpedagog fick ta lärarens plats. Läraren som ersatte den legitimerade läraren saknar lärarlegitimation.

Rektorn uppger vid intervjun att han har fört dialog med huvudmannen avseende de ämnen som eleverna ges undervisning av obehöriga lärare om det finns andra behöriga lärare att tillgå inom huvudmannens organisation. Rektorn har fått till svar att det inte finns några lärare i Haninge kommun som har utrymme över i sina tjänster.

Anställning av obehöriga lärare

Skolinspektionen har tagit del av och granskat anställningsavtalen för de undervisande lärarna vid Muskö skola. Av anställningsavtalen framgår att en lärare som saknar lärarlegitimation tillsvidareanställdes vid skolan. I lärarens anställningsavtal anges att läraren är anställd som socialpedagog/lärare. Läraren uppger vid intervjun att hen nu enbart har arbetsuppgifter som lärare. Rektorn uppger vid intervjun att han inte vet hur det kan komma sig att läraren fått en tillsvidareanställning trots att

läraren inte har lärarlegitimation då läraren anställdes innan rektorn tillträdde sin tjänst.

Rättslig reglering

Endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får som huvudregel bedriva undervisningen. (2 kap. 13 § skollagen)

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 2 kap. 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen, och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan person får bedriva undervisning under högst ett år i sänder. (2 kap. 18 § skollagen)

Endast den som har legitimation får anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning. Den som inte har legitimation som lärare får dock anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning, om han eller hon ska undervisa i modersmål. (2 kap. 20 § skollagen)

Om det saknas en lärare med legitimation och rätt behörighet inom organisationen kan huvudmannen låta en annan lärare bedriva undervisningen, under förutsättning att denna person har tillräcklig kompetens och är lämplig för det. Finns det ingen sådan person inom huvudmannens organisation bör huvudmannen göra ansträngningar för att rekrytera en legitimerad och behörig lärare. Visar det sig sedan saknas sökande med legitimation och rätt behörighet får en annan lärare tillfälligt bedriva undervisningen. (Prop. 2010/11:20 s. 84)

Av förarbetet till skollagen framgår bland annat att regeringen anser att det är nödvändigt att en huvudman i vissa fall tillåts göra undantag från skyldigheten att använda lärare och förskollärare som har en utbildning som är avsedd för den utbildning som de ska bedriva. För att en undantagssituation ska anses föreligga ska det som huvudprincip antingen saknas lärare respektive förskollärare som har en utbildning avsedd för den undervisning de ska bedriva eller finnas särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen. Ett särskilt skäl för att göra undantag från huvudregeln att använda sig av en utbildad lärare i undervisningen kan vara t.ex. missbruksproblem. (Prop. 2009/10:165 s 267-268)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Haninge kommun inte uppfyller författningarnas krav vad gäller att bara den som har legitimation och behörighet får bedriva undervisningen om inte någon undantagsregel är

uppfyllt. Vidare bedömer Skolinspektionen även att Haninge kommun inte uppfyller författningarnas krav på att endast den som har legitimation får anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning.

Av utredningen framgår att undervisningen vid skolan i mycket stor utsträckning bedrivs av lärare som saknar lärarlegitimation. Detta gäller undervisningen i förskoleklass samt följande ämnen: matematik, svenska, engelska, historia, geografi, samhällskunskap, religionskunskap, fysik, kemi, biologi, teknik, musik, bild och till viss del även idrott och hälsa.

Gällande den inlämnade annonsen från huvudmannen konstaterar Skolinspektionen att det har funnits behöriga sökanden, men att rektorn ändå valt att anställa en lärare som saknar lärarlegitimation och som redan fanns inom skolans organisation till tjänsten. Rektorn har inte åberopat några andra skäl för att inte anställa någon av de behöriga lärarna än att någon av dem varit nyexaminerad. Av förarbetena till skollagen framgår att ett särskilt skäl för att inte använda sig av utbildade lärare i undervisningen till exempel kan vara att läraren har missbruksproblem. Skolinspektionen bedömer att det faktum att en lärare nyligen avslutat sin lärarutbildning inte är tillräckligt för att huvudmannen ska bedöma att kandidaten är olämplig. Skolinspektionen bedömer därför att huvudmannen inte haft tillräckliga skäl för att välja att använda sig av obehöriga lärare i undervisningen eftersom det funnits behöriga lärare att tillgå genom extern rekrytering.

Huvudmannen har därmed inför läsåret 2024–2025 inte gjort tillräckliga försök att rekrytera behöriga lärare till förskoleklass samt till årskurs 1–6 i ämnena matematik, svenska, engelska, historia, geografi, samhällskunskap, religionskunskap, fysik, kemi, biologi, teknik, musik, bild, idrott och hälsa, moderna språk spanska samt slöjd. Detta är en brist då en huvudman kontinuerligt behöver göra ansträngningar för att rekrytera legitimerade och behöriga lärare.

Av ingivna anställningsavtal framgår att en lärare är tillsvidareanställd på skolan trots att läraren saknar lärarlegitimation. Det strider mot bestämmelsen i 2 kap. 20 § skollagen.

Utredning och beslut om särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärarna uppger vid intervjun i oktober 2024 att det finns sex namngivna elever som lärarna anmält kan vara i behov av särskilt stöd. Samtliga elever har anmälts av lärarna för över ett år sedan och i flera fall har eleven anmälts vid ett flertal tillfällen under elevens skolgång. Skolans specialpedagog som har ett delegerat ansvar från rektorn att ta emot

anmälningar om särskilt stöd bekräftar vid intervjun att anmälningar tagits emot för samtliga namngivna elever.

Specialpedagogen och rektorn uppger vid intervjuer att det inte startats någon utredning av särskilt stöd för fem av eleverna efter det att anmälan inkommit från lärarna. Däremot har det startats och avslutats pedagogiska kartläggningar för eleverna. Efter det att den pedagogiska kartläggningen slutförts har elevhälsan och rektorn vid gemensamma möten i dialog bestämt att extra anpassningar är tillräckligt för eleven och därmed inte genomfört en utredning av särskilt stöd. Elevernas vårdnadshavare har heller inte delgivits beslutet.

Specialpedagogen och rektorn uppger vidare att det inte startats någon utredning av särskilt stöd för en av de namngivna eleverna. För den eleven har det inte heller genomförts någon pedagogisk kartläggning. Anledningen till att det inte startades en utredning av särskilt stöd för eleven var att elevhälsan och rektorn gjort bedömningen att det varit mer fokus på elevens frånvaro än att sätta in kunskapsmässiga insatser för eleven. Det har genomförts en frånvaroutredning för eleven.

Rektorn uppger vid intervjun att den pedagogiska kartläggningen som skolan genomför är mer omfattande än en utredning av särskilt stöd och att en utredning av särskilt stöd genomförs i det fall då rektorn bedömt att eleven är i behov av särskilt stöd, till exempel liten undervisningsgrupp. En pedagogisk kartläggning skrivs av lärarna och ska innehålla skolans, elevens och vårdnadshavarens bild av elevens situation.

Skolinspektionen har tagit del av och granskat två beslut om anpassad studiegång för elever vid Muskö skola. För den ena eleven har beslut om anpassad studiegång fattats inom ramen av elevens åtgärdsprogram. Av åtgärdsprogrammet framgår att eleven har behov av anpassad studiegång och att ämnena slöjd och musik anpassats bort för eleven. Omfattningen i tid som anpassningen innebär är tre timmar per vecka. För den andra eleven har beslut om anpassad studiegång fattats i ett separat beslut. Av beslutet framgår att det är ett beslut om anpassad studiegång, att eleven är i behov av att få en möjlighet att komma upp till 20 minuter senare till skolan varje morgon. I beslutet anges inte specifikt vilka ämnen som anpassats bort för eleven och om ämnet anpassats bort i sin helhet eller delvis. Specialpedagogen och rektorn uppger vid intervjuer att det inte finns något utarbetat åtgärdsprogram för eleven. Inga ämnen har anpassats bort för eleven i sin helhet, de ämnen som påverkas av anpassningen är den första lektionen för dagen enligt klassschemat.

Rättslig reglering

Om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots

att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 3 kap 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. (3 kap. 7 § skollagen)

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges, i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 3 kap. 11 §, i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 3 kap. 11 a §, eller i form av anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 §. Om en utredning enligt 3 kap. 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen)

Beslut av en rektor får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 §, särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt enligt 3 kap. 11 § samt anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 §. Vid prövning av ett överklagande ska nämnden antingen fastställa eller upphäva det överklagade beslutet. Om det överklagade beslutet upphävs ska ärendet, om det behövs, visas åter till rektorn för ny prövning. (28 kap. 16 § skollagen)

I ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild enligt skollagen hos en kommun, en region eller en enskild huvudman tillämpas bland annat följande bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900): 31 § om dokumentation av beslut, 32 § om motivering av beslut samt 33 och 34 §§ om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till. (29 kap. 10 § skollagen.)

En myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende ska så snart som möjligt underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövligt. Om parten får överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur det går till. En underrättelse om hur man överklagar ska innehålla information om vilka krav som ställs på överklagandets form och innehåll och vad som gäller i fråga om ingivande och överklagandetid. Myndigheten bestämmer hur underrättelsen ska ske. En underrättelse ska dock alltid vara skriftlig om en part begär det. Underrättelse får ske genom delgivning. (33 § förvaltningslagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att verksamheten vid Muskö skola inte fullt ut lever upp till författningarnas krav avseende utredning och beslut om särskilt stöd.

Utredning av en elevs behov av särskilt stöd

Av utredningen framgår att rektorn inte alltid skyndsamt startar en utredning om elevers eventuella behov av särskilt stöd när lärare lämnat en anmälan om att de befärar att en elev, trots extra anpassningar, inte kommer att uppfylla betygskriterierna eller de kriterier för bedömning som minst ska uppfyllas. En rektor, eller den som uppgiften är delegerad till, är alltid skyldig att starta en utredning efter att denne har mottagit en anmälan om särskilt stöd. Enligt Skolinspektionen föreligger det mot denna bakgrund brister i skolans arbete med utredningsskyldigheten.

Beslut om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram

Utredningen visar att vårdnadshavare inte alltid delges ett skriftligt beslut med överklaganshänvisning när rektorn efter en utredning fattar beslut om att en elev inte är i behov av särskilt stöd. Vårdnadshavaren går då miste om möjligheten att överklaga beslutet till skolväsendets överklagandenämnd. Det är med det av stor vikt att skolan vid varje tillfälle som rektorn mottar en anmälan om att en elev, trots extra anpassningar, befäras inte uppfylla betygskriterierna eller de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas skyndsamt startar en utredning som avslutas med ett beslut om att upprätta eller inte upprätta ett åtgärdsprogram.

Beslut om anpassad studiegång

Skolinspektionen bedömer att Haninge kommuns verksamhet vid Muskö skola inte lever upp till författningars krav avseende beslut om anpassad studiegång. I ett av de granskade elevärendena har eleven som beviljats anpassad studiegång inte ett upprättat åtgärdsprogram kopplat till beslutet om anpassad studiegång. Av bestämmelserna om åtgärdsprogram i skollagen framgår att anpassad studiegång är att betrakta som ett särskilt stöd. Vidare framgår att ett åtgärdsprogram alltid ska utarbetas för en elev som ges särskilt stöd. I elevens beslut om anpassad studiegång framgår inte vilka avvikelser som görs från den av huvudmannen beslutade timplanen samt de mål som annars gäller för utbildningen, för att tillgodose elevernas behov av särskilt stöd.

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Eleverna i årskurs 4–6 uppger vid intervjun att det inte finns någon extra studietid organiserad för dem vid skolan. Lärarna uppger vid intervjun att extra studietid erbjuds eleverna en timme och tio minuter per vecka. Den extra studietiden är förlagd efter lunch under elevernas ordinarie undervisningstid. Eleverna får då gå en och en gå ifrån sin ordinarie lektion till läraren för klass F-3 och framför allt träna på högläsning.

Rektorn uppger vid intervjun att han märkt att eleverna inte informerats om den extra studietiden. Den extra studietiden uppgår till två timmar som är förlagd under tisdagseftermiddagar efter skoldagens slut. Eleverna i årskurs 4–5 kan nyttja båda timmarna av den extra studietiden, men eleverna i årskurs 6 kan utifrån sitt schema enbart nyttja en timme av tiden. Rektorn uppger vidare att lärarna på skolan har felbedömt vad som är extra studietid. I huvudmannens synpunkter på tjänsteanteckningen uppger huvudmannen att den lärare som ansvarar för den extra studietiden vid flertalet tillfällen informerat eleverna om den avsatta tiden. Eleverna har dock tackat nej till erbjudandet. Läraren har uttryckt sig i andra ord än extra studietid, hen har sagt att om eleverna vill plugga extra med läraren så är det möjligt att göra på tisdagar.

Rättslig reglering

Eleverna i årskurs 4–9 erbjuds att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet omfattar minst två timmar per vecka och undervisningen anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör. (10 kap. 5 a § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att det bör vara den ordinarie läraren som tillsammans med eleven planerar vad som kan vara lämpligt att arbeta med under studietiden. Likaså bör det vara den ordinarie läraren som följer upp vad eleven har uträttat. På så sätt skapas det en koppling mellan studietiden och det som sker på lektionerna i de olika ämnena. Elevens behov bör vara utgångspunkten för upplägget av studietiden. För vissa elever kan det handla om mer tid för att befästa kunskaper i ett lugnare tempo. För andra kan studietiden vara ett tillfälle att gå vidare och fördjupa sig i det som har behandlats på lektionerna.

Det bör vara frivilligt för elever att delta i verksamheten, vilket bör framgå av lagen eftersom detta skiljer sig åt jämfört med vad som i huvudsak gäller för övrig undervisning i grundskolan. Huvudmän och skolor bör arbeta för att särskilt motivera de elever som har störst behov av att delta i studietiden. Det grundläggande syftet att höja kunskapsresultaten och bidra till ökad likvärdighet, särskilt i fråga om att kompensera för elevers olika

förutsättningar, lägger ett särskilt ansvar på huvudmän och skolor i arbetet med att uppmuntra till deltagande. (Prop. 2021/22:111 s.18–19)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Haninge kommuns verksamhet vid Muskö skola inte uppfyller författningarnas krav avseende att alla elever ska erbjudas 120 minuter extra studietid i veckan.

Av utredningen framgår att varken elever eller lärare vid skolan uppfattar att de informerats om att det vid skolan organiseras extra studietid. Detta är en brist då eleverna inte kan nyttja tid som de inte vet existerar. Vidare har den ordinarie läraren och eleven inte heller möjlighet att planera vad som kan vara lämpligt att arbeta med under studietiden.

Av utredningen framgår även att årskurs 6 inte heller kan nyttja båda timmarna av den extra studietiden. Även detta är en brist då författningarna anger att samtliga elever i årskurs 4–9 ska erbjudas extra studietid två timmar per vecka.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. (26 kap. 10 § skollagen)

Haninge kommun verksamhet vid Muskö skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att undervisningen bedrivs under ledning av lärare, att elever ges undervisning av behöriga och legitimerade lärare, utredning och beslut om särskilt stöd samt extra studietid. Det finns därför skäl att förelägga Haninge kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Garantin för tidiga stödinsatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärarna uppger vid intervjun att det nationella kartläggningmaterialet för förskoleklass, de nationella bedömningsstöden för årskurs 1 och de nationella proven för årskurs 3 har genomförts i enlighet med författningarnas krav. Garantin för tidiga stödinsatser har enligt dokumentstudier och intervjuer genomförts inom den tidsperiod och med de elever som författningarna anger.

Lärarna, specialpedagogen och rektorn uppger vid intervjuer att elevernas individuella resultat av garantin för tidiga stödinsatser analyserats vid ett möte som lärarna, specialpedagogen och rektorn deltagit vid. Vid mötet gjordes det individuella bedömningar av elevernas behov av extra anpassningar.

Rättslig reglering

Nationella kartläggningsmaterial ska användas i förskoleklass för att kartlägga elevernas språkliga medvetenhet och matematiska tänkande. (8 kap. 2 § skolförordningen)

Nationella prov ska användas i matematik och svenska eller svenska som andraspråk i årskurs 3. (9 kap. 21 § skolförordningen)

Nationella bedömningsstöd ska användas i matematik och svenska eller svenska som andraspråk i årskurs 1. (9 kap. 22b § skolförordningen)

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen och lågstadiet, om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial, nationellt bedömningsstöd eller nationellt prov, finns en indikation på att eleven inte kommer uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper i svenska, svenska som andraspråk eller matematik som ska uppfyllas i årskurs 1 och 3. (3 kap. 4 § skollagen)

Om det efter en särskild bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras för extra anpassningar enligt 3 kap. 5 § eller göras en anmälan till rektorn om utredning om behov av särskilt stöd enligt 3 kap. 7 skollagen. (3 kap. 4 § skollagen)

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning enligt 3 kap. 4 §. Sådant samråd behöver inte genomföras om den ansvariga förskolläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens. (3 kap. 4 a § skollagen)

Av förarbetena framgår att syftet med en garanti för tidiga stödinsatser är att den ska garantera att alla elever tidigt får de stödinsatser som de behöver för att uppfylla de kunskapskrav som ska uppfyllas i svenska, svenska som andraspråk och matematik. (prop. 2017/18:195, s. 35)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Anmälan av särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Vid intervjuer med lärare, specialpedagog och rektorn framkommer inte annat än att lärare anmäler de elever som de befärar inte kommer att uppfylla betygskriterierna eller de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas trots att eleven getts extra anpassningar.

Lärarna uppger vid intervjun sex namngivna elever som lärarna vid skolans mötestider för elevärenden anmält kan vara i behov av särskilt stöd. Skolans specialpedagog som har ett delegerat ansvar från rektorn att ta emot anmälningar om särskilt stöd bekräftar vid intervjun att anmälningar tagits emot för samtliga namngivna elever.

Rättslig reglering

Om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 3 kap 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 7 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Fjärrundervisning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av dokumentationsstudier samt intervjuer med elever, lärare och rektor framgår att eleverna i årskurs 6 ges fjärrundervisning i moderna språk spanska. Fjärrundervisningen bedrivs i skolans lokaler och en handledare finns till hands för eleven under tiden undervisningen pågår.

Skolinspektionen har tagit del av huvudmannens beslut om att bedriva fjärrundervisning. Av beslutet framgår att skolan under läsåret 2024–2025 kommer att bedriva fjärrundervisning i moderna språk för årskurs 6. Som grund för beslutet anges att elevunderlaget för skolenheten är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen. Haninge kommun har anmält till Skolinspektionerna att de bedriver fjärrundervisning vid Muskö skola.

Rättslig reglering

Med fjärrundervisning avses interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid (1 kap. 3 § skollagen).

Elever som deltar i fjärrundervisning ska göra det i lokaler som skolenheten disponerar. (21 kap. 12 § skollagen)

Vid fjärrundervisning ska det finnas en handledare. I grundskolan ska handledaren finnas närvarande där eleverna befinner sig. (21 kap. 13 § skollagen)

I grundskolan, får fjärrundervisning användas endast i ämnena engelska, matematik, moderna språk, modersmål, de naturorienterande ämnena, de samhällsorienterande ämnen, samiska, svenska, svenska som andraspråk, teckenspråk, och teknik. I grundskolan får fjärrundervisning även användas för extra studietid och integrerad samisk undervisning. (21 kap. 4 § skollagen)

Fjärrundervisning får, trots vad som anges i 21 kap. 4 § skollagen, såvitt avser grundskolan bara användas i - årskurserna 1–6 vid undervisning i modersmål och för integrerad samisk undervisning, - årskurserna 4–6 vid undervisning i moderna språk och teckenspråk, samt vid undervisning i form av extra studietid. I årskurserna 7–9 i grundskolan får fjärrundervisning användas i samtliga ämnen och verksamheter som anges i 21 kap. 4 § skollagen. (5 a kap. 2 § skolförordningen)

En huvudman som avser att använda fjärrundervisning i ett visst ämne eller i en viss kurs, för extra studietid eller för integrerad samisk undervisning i grundskolan ska fatta ett beslut om det. Huvudmannen får besluta om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången. (21 kap. 9 § skollagen)

Huvudmannen ska dokumentera ett beslut om att använda fjärrundervisning. (5 a kap. 5 § skolförordningen)

Huvudmannen ska till Statens skolinspektion anmäla ett beslut om att använda fjärrundervisning. (5 a kap. 6 § skolförordningen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Tillgång till elevhälsa

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av dokumentstudier och intervjuer med lärare, specialpedagog och rektor framgår att skolan har tillgång till samtliga kompetenser inom elevhälsan. Elevhälsan bestående av rektorn, biträdande rektor, specialpedagog, speciallärare, kuratorn och skolsköterskan har gemensamma möten en gång i veckan. Skolpsykologen deltar vid elevhälsomötet varannan vecka. Skolläkaren är med på ett par möten per termin.

Som exempel på förebyggande och hälsofrämjande arbete under senaste läsåret anger specialpedagogen och rektorn vid intervjuer att elevhälsan bland annat genomfört insatser för att minska konflikter på rasterna i form av organiserade rastaktiviteter insatser för att öka studieron.

Rättslig reglering

För eleverna i förskoleklass och grundskola ska det finnas tillgång till elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal. Elevhälsan ska vara en del av skolans kvalitetsarbete. Vid behov ska elevhälsan samverka med hälso- och sjukvården och socialtjänsten. För medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare. (2 kap. 25 § skollagen)

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Detta innebär att elevhälsan ska bidra till skapandet av miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Elevhälsan ska också stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (prop. 2009/10:165 s. 656 och 657)

Arbete med elevhälsa bör i stor utsträckning vara förebyggande och ha en hälsofrämjande inriktning. Arbete med elevhälsa förutsätter vidare en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som till exempel arbetet mot kränkande behandling och undervisningen om tobak, alkohol och andra droger och övrig livsstilsrelaterad ohälsa, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning med mera. Elevhälsan har ett särskilt ansvar för

att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor.
(prop. 2009/10:165 s. 276)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet är fattat av utredaren Erik Almqvist.

Utredaren Maria Klasson har varit föredragande

I ärendets slutliga handläggning har även och utredaren Matilda Kaijser medverkat.